

RANNANPOJAT RAKAA...

MÄNTLAHTI - RAKILA - PYÖTSAARI KYLÄKULTTUURILEHTI, PAINOS 230 KPL

MARTTOJEN 40~VUOTISPÄIVILLÄ

On vaalennut aamu marraskuun,
pois häipynyt öinen usva.
Sä riennä jo toivojen taisteluun,
ja viritä takkaasi tulta.

On vuosia vierinyt monia,
kun kipinä liikkeelle lähti.
Se yöstä poisti usvia,
kun syttyi tuo uusi tähti.

Se lietsoi utta tultansa,
joka loimuten liikkeelle lähti.
Ja kantoi nimeä kaunista,
tuo loistava uusi tähti.

Se viritti tulia monia,
tuon yhteistyön alttarille.
Oli illat aina niin somia,
jotka yhdessä vietimme sille.

Me kiviset sarat raivattiin,
se kaikkensa meille antoi.
Ja siemen maahan kylvettiin,
tää kauniin sadon kantoi.

Me kodista kotiin kuljettiin,
kun yhteistoiminta alkoi.
Ja seuroja hauskoja vietettiin
tää marttojen nimeä kantoi.

Noihin iltaseuroihin yhdessä,
mä äitini kanssa aina kuljin.
Ja muistot kaikkein kauneimmat
mä lapsen mieleeni suljin.

Nyt monet heistä on kutsunut,
tuo kalmiston pyhä rauha.
Ei enää myrskyt maailman,
nyt heidän tiellensä pauhaa.

Te heidän tietänsä kulkekaa,
tää kunnia-asia olkoon.
Ja aatetta pyhää hoivatkaa,
tämä siunaukseksi tulkoon.

Nyt toivon siementä kylvääkä
ja hoitakaa sarkoja hiljaa.
Ain hengen tulta lietsokaa,
tää kasvaa kauneinta viljaa.

Ja kaikki yhdessä rientäkää
nyt yhteistyön alttarille.
Ja uhrilahjanne kantakaa,
niin kaikkenne annoitte sille.

Jumala työtänne siunatkoon
ja olkoon kanssanne aina.
Hän huolen teistä kantakoon,
ei silloin taakkanne paina.

Aune Tolsa v.1946

TÄSSÄ NUMEROSSA:

KERROTAAN ERITYISESTI KYLIEMME
NAISTEN ELÄMÄSTÄ JA
TOIMINNASTA VUOSIKYMMENTEN
VARSILTA.

Marttaliiton tunnus alkuaikoina

Marttaliiton nykyinen tunnus

KYIMEN SANOMAT TORSTAINA 22. TAMMIKULTA 2004

Mäntlahdessa kipunoi

Mäntlahden Rannanpojat saisi toimintaansa Leader-rahoitusta, mutta osa johtokuntaa haluaa ensin selvittää asian taustat.

VELI MATTI NURMELA

HAMINA ■ Mäntlahdessa on pauduttu varsin erikoiseen tilanteeseen. Haminan rannikon kaksitoista kylää...

Ajatus arveluttavat

Ajatuksena hyvä urheiluseuran avustushanke on Mäntlahdessa kääntymässä itseään vastaan. Osa Mäntlahden Rannanpoikien johtokunnasta lähti innokkaasti suunnittelemaan seuran toimintaa ja sille Sepra-hankkeen kautta Leader-rahoitusta. Joulukuun alussa TE-keskus myönsi seuralle lähes 28 000 euroa avustusta. Sen ehtona oli muun muassa reilun 8 000 euron omavastuuosuus. Tämä oli yksi syy, miksi osa johtokunnasta halusi ottaa hankkeesta aikalisän. Tästä suivaantuneina hankkeen vetäjät kävelivät ulos johtokunnan kokouksesta. Nyt kaikki on auki.

Uutiset, sivu 5

Sanomista Jäitä ha...

RANNANPOJAT RAKAA...? KYSELEE

JA KERTOO ASIASTA LAHEMMIN SEURAUKSI.

S MÄNTLAHTI - PYÖTSAARI - RAKILA ELÄVÄKSI
Kyläkysely

Siinä on tilaisuus vaikuttaa kylieimme Nimeä ei tarvitse mainita. Voit palauttaa kehittämiseen kertomalla mielipiteesi suunnittelussa olevista ja jo toteutetuista ide- kyselyyn: Mäntlahden keskustan ilmoi- oista. Voit antaa perusteluja kynn- tustulon laittamiseen, Rakilan ilmoitus- toulun laittamiseen tai johtokunnan jäse- miseen. Anna siis rehellisiä ja selkeitä vastauksia. Jos sinulla on jotain muuta tärkeää, mikä on sinulle tärkeää, kirjoita se siihen. Jos sinulla on jotain muuta tärkeää, mikä on sinulle tärkeää, kirjoita se siihen. Jos sinulla on jotain muuta tärkeää, mikä on sinulle tärkeää, kirjoita se siihen.

Nettisivut (Rannanpoikien kotisivut).....
Nettisivu.....
Näyttelyt (valokuva, taidet, historia ym.).....
Pätkä/Ajaja.....
Poliittinen maalauskurssi.....
Seurapaikanta.....
Konekurssi, perustaidot.....
Kämmitysongelman korjaaminen.....
Iän vastaantotto.....
Astorianeilykset.....

kommentit:

Ilkka Ahmavaara

PUHEENJOHTAJALTA

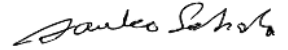
Vuosi on taas kulunut. Kiitokset jäsenillemme utterasta talkootoiminnasta ja varainhankinnasta. Romunkeräys ja jätepuiston hoito ansaitsevat erikoiskiitokset, muihin talkoisiin osallistuneita unohtamatta.

Latu on avattu ympäri Kylänlahtea ja on siellä jo muutamia hiihtäjiä näkynyt. Jos lumitilanne tästä paranee, niin myös metsään, Museotien pohjoispuolelle tehdään latuja. Luistelujäät olivat Kylänlahdella tammi-

kuun alkupuolella mitä mainioimmat. Kuntovihkot on helmikuun alussa laitettu paikoilleen, nimiä odottelemaan. Jumppa jatkuu Toivolassa vanhaan malliin. Reippailumahdollisuuksia löytyy, voisipa sanoa, että jokaiselle jotakin.

Maaliskuussa pidettävässä vuosikokouksessa käsittelemme myös TE-keskuksen Leader-rahoituksella suunniteltua kehittämishanketta.

Reipasta ja liikunnallista talvea toivottaen,
Jouko Sahala

Voimistelu- ja Urheiluseura Mäntäläiden Rannanpojat ry.

Mervi Värri:

Mäntlahti, Pyötsaari ja Rakila eläväksi Leader+ hanke

Mäntäläisten Rannanpojat hakivat marraskuussa Leader+ rahoitusta hankkeelle, jonka tavoitteena oli "pienillä yhteisöllisillä toimilla kehittää alueestamme asukkailleen ja mökkiläisille turvallinen, viihtyisä ja ajanmukaisiin haasteisiin vastaava asuinalue, jossa nuoretkin viihtyisivät".

Joulukuun alkupuolella Sepra ry kutsui kaikki marraskuun loppuun mennessä hakemuksensa laittaneet seurat ja yhdistykset esittelemään hankkeitaan Sepra ry:n hallituksen jäsenille. Tilaisuus pidettiin Ihamaan Vasapirtillä, joka juuri oli korjattu kyläläisten yhteistyöllä Leader+ rahoituksella. Hanketta kävivät esittelemässä **Jouko Sahala**, **Laila Poelman** ja allekirjoittanut. Tilaisuudessa esittelimme hanketta ja saimme kuulla mm. kuinka paljon omarahoitusosuus on Leader+ rahoituksesta. Meille myös kerrottiin Ihamalla toteutetun hankkeen kokemuksista.

Ennen joulua järjesti Sepra ry vielä koulutustilaisuuden, jossa annettiin neuvoja kuinka hanketta viedään eteenpäin ja esiteltiin erilaisia papereita, joita tulee täyttää koko hankkeen ajan. Tähän koulutustilaisuuteen osallistuivat Laila ja allekirjoittanut.

Joulun jälkeen Rannanpoikien johtokunta kokoontui keskustelemaan hankkeesta. Silloin puhuttiin tiedotustilaisuuden järjestämisestä kyläläisille ja keskusteltiin alustavasti mm. siitä kettä toimisivat eri hankkeiden vetäjinä. Mitään lopullisia päätöksiä ei tehty vaan asian käsittely siirrettiin myöhempään kokoukseen tammikuulle.

Rannanpojat Raikaa... lehden toimitus pohti asiaa tahollansa ja päättyi tekemään kyläkyselyn, jonka avulla kartoitettaisiin kyläläisten toiveita ja kiinnostusta eri toimintoihin. Vastauksia tuli peräti 52 kappaletta ja mikä ilahduttavinta vastaajat olivat ideoineet uusia toimintoja, joita voitaisiin järjestää. Kyselyn tulokset ovat nähtävissä lehdessämme sekä nettisivuilla.

Ennen 19.1. pidettävää kokousta Laila Poelman ja allekirjoittanut tekivät johtokunnalle esityksen hankkeen toteuttamisesta, eri kehittämishankkeiden vetäjistä ja alustavan rahoitussuunnitelman. Laila toimitti suunnitelmat ennen kokousta henkilökohtaisesti jokaiselle johtokunnan jäsenelle.

Kokouksessa 19.1. keskusteltiin hankkeesta ja sen kustannuksista. Päälimmäiseksi keskustelussa nousi se, että hanke on liian kallis. Kokonaan tuntui unohtuvan asia, miksi hanketta alunperin suunniteltiin, mitkä olisivat hankkeen tulokset, mitä meillä olisi, kun hanke olisi ohi. Koska

keskustelussa ei päästy eteenpäin, lähti osa johtokunnan jäsenistä kotiin.

Kyläkyselyssä suurin osa vastaajista toivoi Toivolan lämmitysongelmien korjaamista. Siihen olisi nyt mahdollisuus saada EU-rahoitusta. Leader+ rahaa ei kuitenkaan myönnetä vain investointiin vaan rahan saamiseksi vaaditaan myös toiminnan lisäämistä. Ideoita siitä, mitä voisimme yhdessä tehdä on nyt koossa puolisen sataa. Kaikkia ideoita ei voida heti toteuttaa, mutta ensimmäisestä on kuitenkin aloitettava.

En malta olla lainaamatta **Helena Reunan** sanoja näytelmästä Korppu murenee:

"On hauskaa yhdessä yrittää uusia asioita ymmärtää. Ei mikään ole mahdotonta, kun yrittäjiä on monta."

TYÖ, TALKOO JA RAHA

Projektin vetäjälle maksetaan korvaus tehtyjen tuntien mukaan paperitoista kuten kirjanpidosta, raporttien teosta, yhteyden pidosta eri osapuoliin. Kurssien ohjaajille maksetaan myös korvaus.

Talkootyöstä ei makseta palkkaa, mutta kulkukorvauksia voi saada esim. puhelimen ja auton käytöstä sekä materiaalikulut. Talkootyötä voi olla mm. suunnittelu, materiaalien hankinta, näyttelyn kokoaminen ja pystytys ym.

Noin puolet omarahoitusosuudesta voidaan katsoa talkootöillä. Loppurahoitus saadaan mm. kurssien osallistumismaksuina, järjestämällä tansseja ja erilaisia tapahtumia.

Kehittämishankkeen suunnitteluun ei ole haettu eikä saatu Leader+ rahoitusta. Kaikki tähänastinen työ hankkeen hyväksi on tehty talkoilla ilman minkäänlaisia korvauksia.

Hankkeen toteuttamiseen sensijaan on myönnetty lähes 28 000 euroa.

ISSN 1459-594X

RANNANPOJAT RAIKAA...

Kyläkulttuuria jo vuodesta 2000

Tämän lehden painamisen on maksanut Mäntäläiden Rannanpojat Ry. Haminan kaupungin Maaseutulautakunnan myöntämällä varoilla Kotkaset Oy:ssä.

Lehden ovat entiseen tapaan toimittaneet Mervi Värrä toimituksellinen pohjatyö ja Ilkka Ahmavaara taitto perustehtävinaan yhdessä viimeistelystä vastaten, Ahmavaaran toimiessa vastaavana.

Yhteystiedot: Mervi Värrä: **044-345 9848**, Ilkka Ahmavaara: **erakko@dlc.fi**

Jakelu:
**Pyötsaari
Rakila
Mäntlähti**

KYLÄKYSelyn TULOKsia KAHDESTA NÄKÖKULMAsta

Keskiarvolaskussa otetaan nolla huomioon, mutta ei vastaamatta jättämistä, mikä hiukan vaikeuttaa tulosten tulkintaa. *Kursiivilla* on painettu Leader+ rahoitushankkeet.

Vastauksia tuli kaikkiaan 52 kpl.

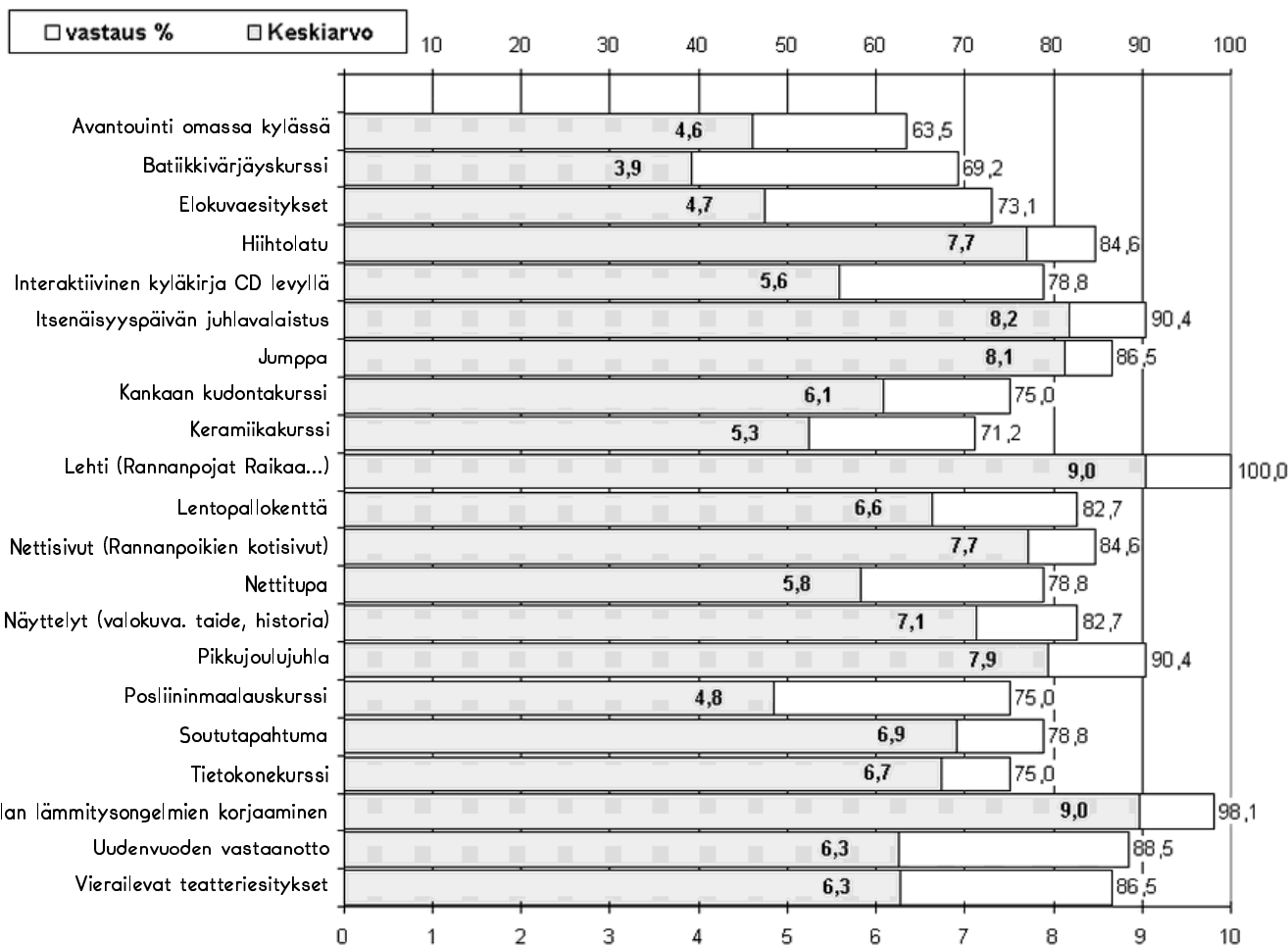
Ilkka Ahmavaara

1. Keskiarvo pisteet kaikista vastauksista

1. Lehti (Rannanpojat Raikaa...)	9,0
2. Toivolan lämmitysongelmien korjaaminen	9,0
3. Itsenäisyyspäivän juhlavalaistus	8,2
4. Jumppa	8,1
5. Pikujoulujuhla	7,9
6. Hiihtolatu	7,7
7. Nettisivut (Rannanpoikien kotisivut)	7,7
8. Näyttelyt (valokuva, taide, historia, ym.)	7,1
9. Soututapahtuma	6,9
10. Tietokonekurssi, perustaidot	6,7
11. Lentopallokenttä	6,6
12. Uudenvuoden vastaanotto	6,3
13. Vierailivat teatteriesitykset	6,3
14. Kankaankudontakurssi	6,1
15. Nettitupa	5,8
16. Interaktiivinen kyläkirja CD levyllä	5,6
17. Keramiikkakurssi	5,3
18. Posliininmaalaukskurssi	4,8
19. Elokuvaesitykset	4,7
20. Avantouinti omassa kylässä	4,6
21. Batiikkivärjäyskurssi	3,9

2. Vastausprosentit kysymyksiin

1. Lehti (Rannanpojat Raikaa...)	100,0
2. Toivolan lämmitysongelmien korjaaminen	98,1
3. Itsenäisyyspäivän juhlavalaistus	90,4
4. Pikujoulujuhla	90,4
5. Uudenvuoden vastaanotto	88,5
6. Jumppa	86,5
7. Vierailivat teatteriesitykset	86,5
8. Hiihtolatu	84,6
9. Nettisivut (Rannanpoikien kotisivut)	84,6
10. Lentopallokenttä	82,7
11. Näyttelyt (valokuva, taide, historia, ym.)	82,7
12. Interaktiivinen kyläkirja CD levyllä	78,8
13. Nettitupa	78,8
14. Soututapahtuma	78,8
15. Kankaankudontakurssi	75,0
16. Posliininmaalaukskurssi	75,0
17. Tietokonekurssi, perustaidot	75,0
18. Elokuvaesitykset	73,1
19. Keramiikkakurssi	71,2
20. Batiikkivärjäyskurssi	69,2
21. Avantouinti omassa kylässä	63,5

Mervi Värri

TALVEN KUULUMISIA

Tammikuun alkupuoli on ollut lehden toimitukselle ja **Poelmanin Lailalle** puuhakasta aikaa. Valmistelimme yhdessä kylillemme myönnetyn Leader+ hankkeen toteuttamiseksi rahoitussuunnitelman, joka jaettiin kirjallisena ennen johtokunnan tammikuun kokousta Rannanpoikien puheenjohtajalle ja johtokunnan jäsenille. Kaikkien hankkeeseen liittyneiden komiteajäsenien jälkeen RR...-lehden toimitus on päättänyt irroittaa Multimedia- CD:n tekemisen Leader+ hankkeesta. Yksinkertaisempaa on tehdä CD ilman Rannanpoikien tai EU:n rahoja. CD:llä julkaistaan aikanaan mm. kaikki aineisto joka ei lehteen mahdu.

Tammikuussa **Marjatta Karjakin, Helmi Yrjönen, Sanelma Joensuu** ja **Maija Kotiaho** kokoontuivat **Mänttärin Tuulalle** muistelemaan Mänttäläisten Marttakerhon toimintaa. Kerhon toiminta oli hyvin aktiivista vielä 90-luvulla vaikka jäseniä ei enää montaa ollutkaan. Hauskoja hetkiä martat olivat keskenään viettäneet, sen huomasi, kun kuuntelin heidän kertomuksiaan menneestä.

Martoilla on ollut suuri vaikutus Mänttäläisten kehitykseen 1900-luvulla. He järjestivät erilaisia kursseja tuoden näin uutta tietoa kylälle. Juhlakaan ei unohdettu, kylällä pidettiin sekä hengellisiä juhlia että iltamia. Martat toimivat koko kylän hyväksi mm. koulun verhot olivat heidän kutomansa.

Tammikuun tapaamisessa pohdittiin myös olisiko mahdollista herättää Marttatoiminta uudelleen kylillä. Läsnäolijat suhtautuivat epäillen asiaan, mutta olisiko jonkinlainen yhteistoiminta kuitenkin mahdollista?

KYLÄLÄISTENKIN ÄÄNI KUULUU, KUNHAN SITÄ VAIN KÄYTETÄÄN.

Linja-autolla tammikuun ensimmäisenä arkipäivänä Haminaan kello yhdeksäksi aikovat kokivat yllätyksen, linja-autoa ei tullutkaan. Vuoro oli lopetettu ja siitä oli huonosti ilmoitettu. Lukiolaisille ja työhön yhdeksäksi menijöille tuli hankalaksi päästä Haminaan. Jos ei ole omaa autoa tai joku ei lähde viemään, joutuvat he lähtemään jo puoli kahdeksan linja-autolla Haminaan. Tämä pidentää ilmeisesti pitkää koulu- tai työpäivää tunnilla. Peruskoululaisille on järjestetty lain edellyttämä koulukuljetus taksilla.

Asiasta suivaantunut **Poelmanin Sanna** järjesti nimien keräämisen tavoitteena poistetun linja-autovuoron palauttaminen. Laila Poelman kyseli kaupungin teknisestä - sekä sivistyspalvelukeskuksesta, miten on mahdollista, että tarpeellinen linja-autovuoro yhtäkkiä lopetetaan, mutta uudessa Haminassa kukaan ei oikein tuntunut tietävän kenelle asia kuului.

Reilut 60 henkilöä kirjoittivat nimensä listaan, jossa vaadittiin lopetetun linja-autovuoron palauttamista. Allekirjoittanut soitteli uudelleen edellä mainittuihin palvelukeskuksiin tiedustellakseen, mihin nimilista olisi parasta paluttaa. **Päivi Muurman** Tekpasta ottikin asiaan kantaa ja soitti Läninhallitukseen tarkastaja **Merja Kärkiselle** kysyäksään, miten asiassa kannattaisi edetä. Välikäsi oltiin yhteydessä liikennöitsijään, jonka aloitteesta linja-autovuoro lopetettiin. Päivi Muurmanilta saatiin yhteystiedot läninhallituksen tarkastaja Merja Kärkiseen, joka lupasikin ottaa asian tutkittavakseen.

Lopputuloksena tästä Museotien varrella asuvien ihmisten yhteistyöstä ja aktiivisuudesta oli, että 29.1. ylitarkastaja **Risto Pennanen** Läninhallituksen Kouvolan toimipisteestä soitti ja ilmoitti, että linja-autovuoro, joka lähtee Klamilasta klo 8.20 ja saapuu Haminaan klo 8.50 aloitetaan uudelleen. Hän vain pahoitteli sitä, ettei vuoroa voida aloittaa heti, koska liikennöitsijöiltä pitää pyytää tarjoukset. Yhdeksäksi Haminaan pyrkivät joutuvat vielä vähän aikaa järjestämään kyytinsä itse, mutta maaliskuussa tai viimeistään ensi syksynä pääsee näiltäkin kulmilta taas linja-autolla Haminaan yhdeksäksi.

Kyläläisten päiväunia vai tulevia tapahtumia?**Eli kyselyssä esiintulleita ideoita ja kommentteja**

- Koonnut Ilkka Ahmavaara -

- Tutustumistilaisuuksia kotiympäristössä kahvin ja pullan kera kerran kuussa, syksyisin ja talvisin
- Vanhanajan ilmat
- Karaketanssit
- Yhteislauluiltoja
- Katuvalot Pyötsärentielle!
- Elintarvikekioski (kesäksi nuorille töitä)
- Kesäkioski
- Kesätanssit
- Talonmies/vahtimestari Toivolaan
- Siivousvuorot Toivolaan tai siivooja
- Keittiön nykyaikaistaminen
- Toivolan markkinointi kokous- ja juhlatilana
- Grillikatos Toivolan pihalle
- Ruohonleikkuri pihan hoitoon
- Pihalle pensas ja kukkaistutuksia
- Biljardipöytä
- Teatterimatkojen järjestäminen
- Laturetkiä
- Nettitupaan skannaus ja maksullinen väritulostus mahdollisuus
- Lauluryhmä (pianosäestäjä löytyy)
- Syksyllä Halloween naamiaiset koko perheelle
- Löfmannit Rakilasta (kuvataideopettajia) tarjoavat opetusta esim. öljy- ja akvarellimaalaus, lasten kuvataide, kankaanpaino ym. lyhytkursseja kesäisin.
- Pikkujouluja pitäisi uudistaa
- Johtokuntaan vain alueella asuvia
- Toivola mahdollisimman kattavaan käyttöön ja lämpöaloudellisesti kannattavaksi
- Jätepisteen ympäristä siistimmäksi (istutuksia ym.)
- Kansalaisopiston järjestämiä kursseja
- Seurakunnan tilaisuuksia
- Kaupungin johdon tiedotustilaisuudet
- Erilaiset esitelmät
- Tutustumiset naapurikyliin
- Liputus liputuspäivinä Toivolassa
- Toivolan kunnostus- ja siivoustalkoot
- Tienvarsien ja rantojen siivoustalkoot
- Terveyskasvatusta (liikunta, ravinto, henkinen hyvinvointi)
- Riittävästi toimintaa rahoitusta varten
- Tilausruokailua pienelle ryhmälle
- RR.. lehti myös mökkiläisille
- Spinning
- Askartelukerho
- Onkikisat
- Kokkikurssi
- Yhteiset matkat (Viipuri, kylpylät, teatteri, jääkiekko ym.)
- Sieniretki
- Konsertit
- Runoilta
- Interaktiivisuutta nettisivuille, lisää äänestyksiä
- Kyläpiilevät voimavarat esiin yhteisen hyvän ja hyödyn puolesta
- Hiihtolatu Rakilan kylän kautta
- "Maitolavat" bussipysäkeille
- Kylille yhtenäiset postilaatikkokatokset
- Rakilan venenrannan maisemointi ja siivous, yhteinen uinti- ja mattolaituri

Keväällä 03 kerättiin nimiä **Museotien turvallisuuden parantamiseksi**. Tekninen lautakunta käsittelee asiaa joulukuun kokouksessaan päättäen Museotien olevan yksi sen kohteista vuoden 2004 liikenneturvallisuussuunnitelmassa.

Mervi Värri:

MAINIOT MARTAT

MARTTAYHDISTYKSEN ALKUVAIHEET

Venäjän keisari **Nikolai II** allekirjoitti vuonna 1899 ns. helmikuun manifestin. Hän halusi hävittää Suomelle säädetyt valtiosäännön. Professori **Lucina Hagmanin** mielestä Suomen kansan oli koottava voimansa taisteluun oikeutensa ja vapautensa puolesta. Odotettavissa olevat vääryydet ja sorronteot tuli torjua. Hän ei ollut milloinkaan uskonut, että asevoimalla pystyttäisiin perustamaan mitään hyvää. Hän uskoi kansan sivistyksen, työn ja henkisen arvostelukykyyn voimaan. Tiedon ja taidon aarteet tuli viedä Suomen koteihin ja etenkin Suomen naisille, niin että heistä kasvaisi Suomen sivistyksen luja suoja, itsetietoinen maansa oikeuksien puolesta taistelija.

Lucina Hagmanin ajatuksen "Suomen naisten oli koottava voimansa ja yhdyttävä rintaa rintaan taistelemaan puutetta ja tietämättömyyttä vastaan" pohjalta syntyi yhdistys "Sivistystä kodeille". Vallitsevat olot näyttivät asettavan toiminnalle ylivoimaisia esteitä. Tästä huolimatta Lucina Hagman ryhtyi ajamaan asiaa. Hän otti yhteyttä ystäviinsä kuten **Alli Nissiseen** ja **Eva Ahlströmiin**. Viivyttelämättä naiset perustivat maaliskuussa vuonna 1899 yhdistyksen, jonka tavoitteena oli viedä sivistystä maaseudulle.

Seuraavana keväänä olikin koossa suuri joukko "lähetettä", joista useimmat olivat opettajia, jotka uhrasivat kesälomansa, valmiina lähtemään maaseudulle viemään tietoja kodin ja lasten hoidosta sekä edistämään naisten taitoja käsityössä.

Lähetien toimiessa maaseudulla saapui yhdistykselle syyskuussa tieto, että senaatti ei ollut hyväksynyt yhdistyksen sääntöjä. Yhdistyksen nimi "Sivistystä kodeille" oli valistuspyrkimyksiä vastustavan virkavallan mielestä niin pelottava, että yhdistyksen laillistamisyritys hylättiin.

Lucina Hagman

Viipymättä alettiin neuvotella uudesta nimestä. Alli Nissinen keksi nerokkaan nimen "Martat". Silloiset virkamiehet suhtautuivat suopeasti uskonnollisiin ja taloudellisiin asioihin ja Raamatusta otettu nimi, joka viittasi **Betanian Marttaan**, uskonnolliseen, vastuulliseen ja puuhakkaaseen naiseen, oli mitä sopivin.

Keisarillinen Suomen senaatti sallikin heinäkuun 12. päivänä 1900 Martta-Yhdistyksen perustamisen ja hyväksyi sen säännöt. Martta-Yhdistyksen perustava kokous pidettiin 31.10.1900. Kokouksessa oli lähes sata osanottajaa ja Lucina Hagman valittiin uuden yhdistyksen puheenjohtajaksi.

Yhdistys levitti neuvoja ja käytännöllisiä elämää koskevia ohjeita kansan sekaan lähettien ja kirjasten avulla. Vuonna 1902 yhdistys päätti everstinna **Alma Forste'nin** ehdotuksesta perustaa ja ruveta julkaisemaan kerran kuukaudessa ilmestyvää Emäntälehteä ajamaan Martta-aatetta.

Kotikäyntien rinnalle otettiin toimintamuodoksi ompeluseurat. Ompeluseurojen välityksellä levitettiin Martta-aatetta eri paikkakunnille ja tästä vaatimattomasta alusta kehittyikin voimakas ja järjestäytyneen marttatoiminta. Ompeluseuroista, joiden avulla tehtiin herätystyötä, ovat kehittyneet nykyiset marttojen marttaillat.

Marttatoiminta tarjosi kansannaiselle tilaisuuden sekä henkiseen että aineelliseenkin nousuun. Osuustoiminta-aate oli tullut Suomeen, Pellervo-Seura perustettiin saman vuonna kuin Marttayhdistys ja koko kansa haluttiin yhteistoiminnan avulla vetää mukaan luomaan itselleen tulevaisuutta. Jo toimintansa alkuvaiheessa Marttayhdistys muuttui neuvontajärjestöksi ja läheteistä tuli neuvoja, joiden työ aikakautensa kodeille oli merkityksellinen.

Lähde: Haltija M. 1949. Marttatoiminta 1899-1949. Maalaiskuntien Liiton Kirjapaino. Helsinki.

Mervi Värri:

RAKILAN MARTTAKERHO

Brakilan kartanosta sodan jälkeen lunastetuille maille syntyneeseen Rakilan kylään oli rakennettu vuoteen 1949 mennessä 21 taloa. Luovutetulta Säkijärveltä muutaneilla karjalaisilla oli talot, mutta taloista piti tehdä kodit. Vimpassa asuvan **Olga Laisin** aloitteesta perustettiin kylään oma Marttakerho vuonna 1949. Opettaja **Saimi Mäkelä** oli auttamassa rakilalaisia kerhon perustavassa kokouksessa.

Yhteiset seurat, retket ja juhlat toivat virkistystä työntäyteisiin päiviin. Erilaisilta kursseilta saatiin tietoa ja opittiin uusia asioita. Rakilassa pidettiin kerhon perustamisvuonna kahdet kurssit, toisen aiheena oli ruoanlaitto ja toisen puutarhanhoito. Marttaneuvoja **Oikarinenkin** kävi joissain marttaseuroissa pitämässä esitelmiä. Vierailemalla naapurikerhoissa sekä osallistumalla heidän järjestämilleen kursseille ja retkille tutustuttiin uuden asuinseudun marttoihin ja saatiin uusia ystäviä.

Kerho ei kasvanut kovin suureksi olihan kyläkin pieni. Sen toiminta oli kuitenkin vireää. Omassa kylässä pidettiin vuosittain yhden kurssit ja juhlia, jos ei muuta niin ainakin pikkujoulujuhlia jonkun martan kotona. Keski- ja viikkoinen puolenpäivän jälkeen kokoonnuttiin aina vuorotellen jonkun jäsenen luokse marttaseuroihin. Yhteisille retkille osallistuttiin innokkaasti. Kirkon koristeluun ja hautausmaan siivoukseenkin sekä joihinkin kahvistilaisuuksiin Haminassa tai Vehkalahdella löytyi Rakilasta marttoja.

Rakilan Marttoja vuoden-57 rottinkurssilta:
Lasse Frantsi, Esko Risu, Mari Santapukki, Inka Mukala, Salme Kautto, Hilma Kaukiainen, Jenny Pöntynen, Kaisa Ravi, marttaneuvoja Annikki Oikarinen, Olga, Laisi, Eeva Risu, Helvi Suni, Tuula Kautto, Erkki Ravi.
Kuva: Salme Kauton arkisto

Seitsemänkymmentäluvulle tultaessa alkoi Rakilan marttojen jäsenmäärä pienetä. Kerhon toiminnassa alusta asti mukana olleista martoista osa oli jo kuollut eikä uusia marttoja tullut tilalle. Vuonna 1979 kerhon jäsenmäärä oli enää kuusi ja seuraavana vuonna kerhon toiminta päätettiin lopettaa.

Rakilan Marttakerhon johtokunta v. 1950:

Puheenjohtaja	Olga Laisi
Varapuheenjohtaja	Irja Kolhonen
Sihteeri	Hilma Kaukiainen
Rahastonhoitaja	Maria Santapukki
Jäsen	Anna-Mari Ihalainen
Jäsen	Hanna Pöntynen
Tilintarkastajat	Helmi Pöntynen ja Helvi Suni

Lyhennelmä Alli Porkan laatimasta historiikista Marttojen 40-vuotisjuhlille 1946:

MÄNTLAHDEN MARTTAKERHO 1900~LUVUN ENSIMMÄISELTÄ VUOSIKYMMENELTÄ VIIMEISELLE VUOSIKYMMENELLE

Keväällä 1906 kokoontui kymmenkunta Mäntlahden naista **neiti Cleven** johdolla keskustelemaan Marttakerhon perustamisesta kyläämme. Olihan naisillamme jo silloinkin pyrkimys ja halua pysyä ajan virtausten tasolla. Ja oli heillä vakaa halu valistua.

Tähän oli Marttaseura oivallinen alku. Tiedettiinhän että keväällä 1899 perustettu Marttayhdistys oli saanut alkunsa juuri sitä varten, että se auttaisi naisiamme valistuksen, toiminnanhalun ja käytännöllisen työn edistymisessä. Kansan valistus - sehän juuri on kodin työn valistamista.

Neiti Cleve selosti tässä ensikokouksessa työn tarkeitua. Seurailtaa päätettiin pitää kerran viikossa vuoron perä joka jäsenen kodissa. Jäseniä liittyi tähän uuteen seuraan niin, että vuoden lopussa oli kuusitoista jäsentä kylämme tyttäriä ja emäntiä. Tällä ajalla näyttää jäsenmaksukin olleen peräti 25 p.

Seuroissa laulettiin hengellisiä lauluja ja virsiä, luettiin jotain vakavia tai opettavaisia kirjoja ja lehtiä. Seuran oli perustettukin uskonnolliselle pohjalle. Koetettiin pysyä ajan mukana ja mahdollisuuksien mukaan kehittää tietoja ja taitoja, jotka emännälle ovat niin tuki tarpeellisia.

Näin oli alkuvaikeuksista selvitty ja uusi seura kyläämme tullut. Mutta ei sillä hyvä. Sen tuli näyttää, että se oli aatteittensa arvoinen. Sen oli voitettava itselleen naistemme luottamus ja suosio. Varojahan ei ollut, joten valistustyö tapahtui etupäässä vain luetun ja omien kokemusten ja pyrkimysten avulla.

Mielenkiintoista on selailta vanhoja jäsenluetteloita, vaikka - tulkoon se mainitukseksi - en käykään tässä kylmiä tilastonumeroita sen laajemmin luettelemaan. Niin, alkuajoina on ollut muutama miehen seuran kannattavana jäsenenä. Tämä todistaa, että hekin antoivat arvoa naistemme valistusharrastuksille. Vuoden 1920 jälkeen ei heitä kuitenkaan enää esiinny.

Seuraa jatkettiin. Tuli maailmansodan ja sisällissodan vaikeat ajat. Seura ei kuitenkaan hajonnut. Se keräsi kuin ennenkin kylämme naiset yksimielisesti iltoihinsa. Meni kuitenkin taas hyvän aikaa ennenkuin elämä oli ennallaan rauhanajan uomissa.

Varsin vilkkaana jatkui seuran toiminta.

Marttojen pyrkimyksenä on aina ollut kodin kaunistus. Niinpä seura omilla pienillä varoillaan kustansi kyläämme kutomiskurssit. Kodin sisustus ja sen ympäristöhän etupäässä kertoo millaisia sen vaalijat ovat. Ja sen viihtyvyys juuri on tärkeä tekijä, joka pitää kodin jäsenet suojassaan. Saadakseen luoda yhä uutta kaunista kotiin päätettiin hankkia omat kangaspuut. Tämä toteutuikin. Sen jälkeen ovat taitavat ja ahkerat kädet valmistaneet kodin somistukset monia kauniita kudonnaisia.

Puutarhanhoito. Se on ollut aina erikoisen rakas asia martoille. Mehän tiedämme kaikki kuinka puutarhanhoito on yksi todistus valistuneisuudesta ja kehityksestä. Puutarha kaunistaa kodin ympäristöä. Se tuo vaihtelua ruokavalioon, tekee ruoanlaiton mielenkiintoiseksi ja juhlavammaksi. Se kehittää ihmisessä rakkautta ja huolenpitoa luontoon ja maahan. Sekin osaltaan opettaa meitä rakastamaan tätä maataamme.

Marttojen pyrkimyksenä on aina ollut kehittää puutarhanhoitoa edelleen. Hyviin tuloksiin olikin jo päästy ennen toista maailmansotaa. Jokaisen martan kotia ympäröivät rehevät marjapensaat ja omenapuut. Taimien hank-

kimisestä he huolehtivat sekä niiden suojaruiskutuksesta ym. hoidosta. Tosin sotatalven pakkasen vei omenapuut, mutta marjapensaathan jäivät ja kasvimaat rehoittavat kuin ennenkin. Ja taas ne kerran omenapuutkin kukkivat jokaisen martan pihalla.

Sotien väliset vuosikymmenet olivat todella marttojen sarallakin oikeata uurastuksen aikaa. Monen monia kursseja on kylämme marttakerhossakin pidetty. Ruuanlaitto-, puutarha-, raakamehu ym. kursseja ja neuvontatilaisuuksia on ollut monen kaltaisia. Kaikki on ollut suureksi hyödyksi ja avuksi kotiemme emännille heidän vaikeassa työssänsä.

Vainajien leposijoja eivät ole martat unohtaneet. On haluttu muistaa niitä, jotka ennen meitä ovat tätä maata viljelleet, sen koteja vaalineet ja uusia sukupolvia kasvataneet.

Tuli taas raskaat sotavuodet. Silloinko martat olisivat kädet ristissä katselleet. Ei. Silloin tuli yhä uusia ja uusia työmuotoja. Se toi sotilaitten joulupaketit - olihan "siellä jossakin" jokaisen martankin joku rakas omainen. Kaikki he olivat yhtä rakkaita nuo kotiemme puolustajat, tutut ja tuntemattomat. Heille kerättiin vaatteita, sukkaa, käsinettä. Myös hevosellekin loimia lämmikkeiksi. Martoilla oli ensi-apukurssit. Vauvan vaatteita kerättiin ja kerholle otettiin omat sotakummilapset. Aina he ovat antaneet auttavan kätensä köyhille, sairaille ja yksinäisille vanhuksille koko toimintansa ajan.

Pula-aika toi marttojen työhön yhä uusia muotoja. Aina he ovat olleet valmiit uskomaan, että vastukset ovat siksi, että ne voitetaan. Pelkäämättä he ovat tarttuneet aina vaikeimpiinkin töihin. Heidän työnsä ja uurastuksensa ansiosta on koti saanut monta pelastusta pulasta. Vaatepula nosti pellavan viljelyksen taas kunniaansa. Kylämme marttakerho hankki työn helpottamiseksi tänä vuonna pellavanloukutus koneen. Sekin mainittakoon tässä yhteydessä saavutuksena.

Olen luetellut tässä vain suurin piirtein noita aineellisia ja käytännöllisiä saavutuksia, joihin on päästy. On mainittava, että näihin neljään vuosikymmeneen mahtuu monen monia juhlia myöskin. Ei aina olla eletty vain kiinni arjessa. Ihminen tarvitsee myös henkistä virkistystä. Kerran viikossa on vuodesta vuoteen kokoonnuttu. Sekin on pieni virkistys ja henkinen lepo, että hetkeksi saa pysähtyä kuuntelemaan jotain hyvää lukemista ja laulamaan yhdessä.

Martat ovat tehneet lukemattomia retkiä. On tutustuttu lähiseudun ympäristöön, naapurikerhojen vieraina oltu, mutta on käyty kauempanakin uutta oppimassa ja näkemässä. Juhlia on pidetty useampia vuodessa. On ollut ohjelmallisia iltamia, joissa on ollut opettavaisia esitelmiä ja puheita ja myös jotain hauskaa ohjelmaa. Mutta aina välillä on ollut joku vakavampikin juhla, hartaushetki tms.

On sanottava, että jäsenistä jokainen on kantanut oman kortensa kehoon. Jokainen on tehnyt tehtävänsä hyvin ja näin on tuloksiin päästy. Onhan marttatyö niin läheistä, niin omakohtaista jokaiselle naiselle ja siksi niin rakastakin.

Laatinut Alli Parkka

10. 11. - 1946 v.

W 1910. Marttayhdistyksen jäseniä

*Minna Helberg.
Marja Leppälä.
Helma Leppälä.
Tida Niitajisto.
Karoliina Mänttari.
Tida Skyppari.
Lussi Kaussi.
Anna Fihonen.
Eevaliisa Valkonen.
Karoliina Syymin.
Tida Syymin.
Tida Yrjönen.
Karoliina Syymin.
Maidilta Joutsen.
Eliina Yrjönen.*

Aino Harju:

MÄNTLAHDEN MARTTAKERHON MYÖHEMMÄT VAIHEET

Marttakerhon perustamisesta ja sen toiminnasta neljänä ensimmäisenä vuosikymmenenä saamme hyvän kuvan kerhon pitkäaikaisen sihteerin ja kunniajäsenen Alli Porkan laatimasta historiikista Mäntlahden Marttakerhon 40-vuotisjuhlaan 10.11.1946.

Marttakerhon 40-vuotisjuhlassa oli oman kylän marttojen lisäksi edustajat pitäjän eri kerhoista ja Kuorsalon martat sangen runsaslukuisina. Korvike- y.m. tarjoilun lisäksi oli henkisestikin puolesta huolehdittu. Opettaja **Cleve** piti juhlapuheen, pastori **Immonen** puhui, kanttori ja rouva **Pentti** huolehtivat musiikkipuolesta, **Annikki Havola** esitti juhlaan kirjoittamansa juhlarunon ja hänen laatimansa toimintakertomuksen esitti opettaja **Mäkelä**.

Seuraavat asiat runsaan viidenkymmenen toimintavuoden ajalta onkin koottu kerhon kokouspöytäkirjoista ja toimintakertomuksista:

Toiminta jatkui vireänä, josta osoituksena m.m. jäsenmäärän kasvu. Vuonna 1947 oli jäseniä jo 30, joista puolet kävi aktiivisesti kerhoilloissa. Puheenjohtajana toimi pitkään **Anni Tolsa** ja sihteerinä oli Alli Porkka. Martta-aitteen perimmäisenä tarkoituksena oli hyvien, jalostavien aatteiden vaaliminen ja levittäminen syrjäisimpiinkin kolkkiin. Yksi tällainen oli esim. tarkka taloudenpito, johon jo vuodesta 1939 lähtien siirryttiin Suomessa ja joka jatkui aina 50-luvun loppuun. Jo menneiltä sukupolvilta saatuna elämäntavaksi tunnustettiin, että "eivät suuret tulot tee rikkaaksi, vaan pienet menot". Kymenlaakson Marttapiiriin "sotavuoden" toimintaohjelma v.1940 päättyi seuraavasti: Koko kotitalouden hoidossa pyrittävä noudattamaan mitä suurinta säästäväisyyttä.

Martat pitivät mitä erilaisimpia kursseja tietojen ja taitojen hankkimiseksi. Mitä pidemmälle vuosikymmenet vierivät, sitä moninaisemmaksi kasvoi kursien kirjo.

40-luvun loppupuoliskolla ja 50-luvulla elettiin maassamme voimakasta jälleenrakentamisen aikaa ja raskaan työn vastapainoksi kaivattiin myös virkistystoimintaa. Martat olivat ahkeria järjestämään erilaisia päiväretkiä, talvelta laskiaisretkiä ja kesällä saari- ja rantaretkiä kotiseudulle. Vuodelta 1947 mainitaan erityisesti laskiaisretki "Tolan vammalle" Pyötsaareen. Osallistujia oli 20, martoilla oli omat laskiaispullat mukana. Saman vuoden kevättalvella martat järjestivät ohjelmallisen illanvieton Toivolassa, jossa oli läsnä 200 henkeä. Mainittakoon, että viimeksi mainitun kaltaisiin tilaisuuksiin piti hekaa aina lupa nimismieheltä.

Hengellinen juhla pidettiin aina vuosittain kansakoululla, jossa puhujina olivat pitäjän kirkkoherra ja pastori. Myöhemmin ruustinnakin seurasi usein mukana.

Marttoilla alkoi olla varaa muutamaa hyödyllisiin hankintoihin. Kahvikassan ja jäsenmaksujen lisäksi kassavaroja kurtutettiin m.m. myyjäisillä ja arpajaisilla. Yksi suuri hankinta oli v.1946 ostettu sähköllä käyvä pellavanloukutus kone, jota martat saivat käyttää pientä korvausta vastaan ja "ei martat" vähän suuremmasta vuokrasummasta. Kone tulikin todella tarpeeseen; olihan pellavasta tullut huomattava lisä kankaiden ja vaatteiden valmistamisessa.

Raakamehupuristin hankittiin v.1947 ja se osoittautui erinomaiseksi siirapin puristuksessa. Vuokra oli 25mk/vrk ja "ei martoilta" 50mk/vrk Samoin meneteltiin kangaspuiden ja astiaston vuokrauksen hinnoittelussa. Vuodelta 1953 marttojen jäsenluettelosta löytyikin jo peräti 39 nimeä.

Puutarhojenhoito alkoi elpyä kylässämme sodan jälkeen, koska martat istuttivat ahkerasti omenapuita, marjapensaita ja mansikantimia. Luultavasti lukuisat siireenpensaat vanhoilla pihilla ovat samalta vuosikymmeneltä. Marttaneuvojalta saatiin tehokasta opastusta istu-

Mäntlahden Marttoja 1980-luvun puolivälissä kutomapiirin näyttelyssä vanhalla koululla. Vasemmalta: Hilja Mäkelä, Anna-Liisa Montonen, Tuula Mänttari, Annikki Mäkelä, Helmi Nopanen, Helmi Yrjönen, Arja Hämäläinen, Marjatta Karjakin ja Hilka Seppälä. Kuva: Marjatta Karjakin arkisto.

tukseen, omenapuiden leikkaukseen ja ruiskutukseen sekä puutarhan suunnitteluun. 50-luvulla kävi hyöty- ja koristekasvien täydennys helposti, koska kylällä kävi kaksi kertaa vuodessa marja- ja koristepensaiden kauppia.

Kädentaitoja pääsi kehittämään m.m. kaksipäiväisillä revinnäiskursseilla ja kaksipäiväisillä lampunvarjostinkursseilla sekä myös joulukoristeita että rottinkiesineitä valmistettaessa. Peräti 2-viikkoiset kodinhoitokurssit pidettiin kevättalvella -49 kansakoululla ja ohjelmalliset päättäjaiset Rannanpoikien Toivolassa.

60-luvulle tultaessa ruokakurssien "kurssitarjotin" laajeni. Saatiin tietoa terveellisestä, vähäkalorisesta ruoasta ja raakaravintoa (raasteita ja salaattia) opittiin valmistamaan joka kodin keittiössä. Rahka-, kastike- ja sienkurssit kuuluivat myös 60-luvun tarjontaan Näitä kursseja ohjasi neuvoja **Oikarinen**. Varhaisaamiaisen merkitystä korostettiin.

Ensiopukursseja oli pidetty jo aikaisemmin, terveydenhoidosta luennottiin ja saatiinpa myöhemmin hyviä neuvoja käsien ja jalkojen hoidossakin. 80-luvulla pidettiin myös ihmishuhdekurssit, joiden tarpeellisuuden eräät martat kuitenkin kyseenalaistivat syystä, että täällähän elettiin niin maaseudulla.

60-luvun puolivälissä varsinaisten jäsenten määrä oli vähentynyt 20:een. Martta-seuroihin kerran viikossa osallistui vielä keskimäärin 12-13 marttaa. V.1967 kerho vietti maamme itsenäisyyden 50-vuotisjuhlaa ja osallistui kirkossa pidettyyn juhla jumalanpalvelukseen.

Koska martat olivat ahkeria retkien järjestäjiä, kerrottakoon heidän kesäretkistään tässä vielä hiukan lisää. Voitiinhan näillä retkillä irrottautua kotiaskareista edes yhdeksi päiväksi. Vastineeksi saatiin mieleenpainuvia muistoja ja mielenpiristystä.

Perinteisesti suunnattiin veneretki **Rikkisen** Mäntykariin ja myöhemmin useasti Puronrantaan. Päivää vietettiin hailia halstraten, saunoen, uiden ja tietysti syöden, joista viimeksi mainittu taisikin olla päätyönä retkipäivänä.

Joensuun Ollin ja **Sanelman** rantamökillä saivat martat nauttia isäntävään vieraanvaraisuudesta aina ahvenista saunanlöylyyn saakka.

Vuoden -72 "huvipuolesta" kertoo toimintakertomus kesäretkestä Mustasaareen, jossa oltiin kolmen ehtoisan emännän vieraina. Aluksi nautittiin **Aino Nopasen** vieraina virvokkeita ja pikkuleipiä, seuraavaksi **Mänttärin** mökillä kahviteltiin ja syötiin rannalla keitettyä ahvensoppaa ja jälkiruokaaksi juuri paistettua uunijuustoa. Lähtökahvit keitti **Saimi Mäkelä** omalla mökkillään, jotka nautittuaan 18 marttaa palasi virkistyneinä koteihinsa mantereelle.

Saman vuoden lopulla 15 marttaa kokoontui iloiseen pikkujouluun viettoon Puronrantaan.

Lähiretkien lisäksi marttojen retket suuntautuivat myös oman laaksokunnan ulkopuolelle. Eräs tällainen ulottui Mikkeli-Kerimäki-Savonlinna-Lappeenranta-Punkaharjun seudulle. Tutustumiskäyntejä oli hyvin erilaisiin kohteisiin. Teatterikiukaan ei unohdettu.

Yksi kulttuurikohteista oli käynti Hvitträskissä Eliel Saarisen museossa. Se on kuuluisien arkkitehtien ainutlaatuinen ateljeekoti Kirkkonummella. Siellä martat ruokailivat ja paikka oli todella hieno. Neuvojakin varoitti marttoja käyttäytymään sen mukaisesti. Hvitträskissä käyntiin oli yhdistetty vierailu Helsingin Messukeskuksessa pidettyyn puutarhanäyttelyyn.

Marttakerho vietti 70-vuotisjuhlaa 28.12.1977 perustajajäsenensä **Liisi Mänttärin** kodissa. Samassa tilaisuudessa jaettiin ansiomerkit 40-, 25- ja 10-vuotisesta toiminnasta. 40-vuotisesta toiminnasta ansiomerkin saivat **Lydia Pulkkinen** ja **Hilja Mäkelä**. Vuoden -78 elokuussa kävivät martat onnittelemassa 90-vuotiasta Liisi Mänttärää hänen kotonaan.

Muista kesäisistä yhteisistä hetkistä martoille on jäänyt mieleen laulutukio **Maila Liukkosen** pihalla vuoden -82 heinäkuuisena iltana, jolloin vietettiin samalla kunniajäsen **Lydia Pulkkinen** muistoseuraa.

Kesäkuussa -96 järjesti Marttakerho yhdessä Vehkalahden seurakunnan kanssa hartaustilaisuuden Mäntlahden Riissuossa. Samana vuonna tuli kuluneeksi 100 vuotta kuvanveistäjä **Sulo Mäkelän** syntymästä. Marttakerhokin oli ehtinyt 90-vuoden ikään.

Vuosituhaanvaihdetta lähestyttäessä oli vain todettava, että marttojen joukko oli vähentynyt niin pieneksi

Johtokunnan pitempiaikaisia puheenjohtajia:

Lempi Joensuu	1937-42	Saima Yrjönen	1966-71
Anni Tolsa	1945-47	Hilkka Rikkinen	1972-76?
	1951-52	Helmi Yrjönen	80-luvulla
	1955-59	Tuula Mänttari	90-luvulla
Hilja Mäkelä	1960-64		

Ja sihteereitä:

Alli Porkka, Esteri Raussi, Sanelma Joensuu, Hilja Mäkelä ja Hilkka Seppälä

Kunniajäseniä olivat:

Alma Mäkelä, Maria Mäikki, Elsa Nopanen, Lydia Pulkkinen, Liisi Mänttari, Olga Mäkelä, Anni Talsi, Elma Mänttari, Elli Muurman, Alli Porkka, Tyne Muurman, Hilja Mäkelä, Aili Raussi, Esteri Raussi ja Saimi Yrjönen

piiriksi, että esitettiin kerhon lopettamista. Koska uusia jäseniäkään ei enää kerhoon liittynyt, hyväksyivät kaikki martat yksimielisesti kerhon lopettamisen. Lopettavassa kokouksessa 26.11.1999 oli läsnä enää viisi marttaa, jotka olivat **Tuula Mänttari, Helmi Yrjönen, Terttu Mäkelä, Marjatta Karjakin** ja **Sanelma Joensuu**.

Näin päättyivät yhteiset kerhotapaamiset, jotka luonnollisesti tarjosivat mielekästä sosiaalista kanssakäymistä. Kyläkerhot ovatkin kattaneet koko laajan pitäjän jokaisen kylän ja kaikille avoin marttojen toiminnan tärkein osa, kotitalousneuvonta, on löytänyt tiensä pienenevien kerhojen ulottuville. Myös Mäntlahden martat ovat toiminnassaan selvästi puolustaneet työnsä peruspilareita, jotka ovat koti, uskonto ja isänmaa ja loppuun asti osoittaneet, että marttojen arvot ovat edelleen voimissaan ja ennallaan.

Aino Harju

MUISTOJA MÄNTLAHDEN MARTOISTA KEVÄÄLLÄ 1995

Kokoontuneet ovat

Mäntlahden Martat tänä kautena monta kertaa eipä taida kylältä heille kokoontumisessa löytyä ees vertaa.

Sanelma, Anna-Liisa, Hilkka Helmi, Terttu, Sirkka, Irma sekä Tuula ehkä joskus joku muu.

Meillä monet ovat olleet hauskat hetket vielä puuttuvat nyt vain kesäretket

Isänmaata oomme muistelleet pikkujouluakin vietelleet.

Sekasienet, suppilovahverot, kanttarellit sekä tatit patongeiksi taiteltiin ensin taikina laiteltiin salaatti, paistos, keitto

tutustuttiin ensin ohjellehtiin.

Sanelma, hyvä äiti, isoäiti, vanhanajan kunnan emäntä

rieskat paistaa, leivät leipoo kalan pyytää sekä laittaa vähän kermää sekä voita ruokiansa näin ei mikään voita

Sanelma joskus ihanasti suutaan aukoo hauskoja juttuja ilmoille

ilman silmäaseja hän näkee vaikka kuinka kaukana kulkee väkee

Kylän vahva alkuvoima meillä ystävä on oiva.

Anna-Liisa ystävällinen

on aina, vaikka varmaan huoliakin on,

ei ne toki aina paina. Hymy-nauru herkässä on hällä rahastonhoitaja-ystävällä

Elämässä hän on tottunut työtä tekemään asiakkaita (minkä tiedän)

ainakin postissa palvelemaan Eläinrakkautta hänellä myös riittää "sheeferi" ja kissat hantaa siitä kiittää.

Helppo tulla on ollut tälle kylälle, Anna-Liisa muun muassa on saanut tuulelle hyväile.

Hilkka eloisia on kovin hiljaa pystynee olemaan vain tovin

Huumoria hällä riittää toisillekin jakaa hilpeän mielen yhdessä oloomme takaa

Paljon osallistunut hän elämässään monenlaiseen menoon on,

muisteloissaan, tiedoissaan, puheissaan aivan verraton.

Vaivanen näytä ei olevan lainkaan auton kaasua sen kun vain painaa. Terttu Mäntlahden koululla

asustaa lampaita hoitaa ja kanoja taitaa myös hienosti himmeleihin olkien panoja

Taitoja tuntuu hänellä olevan monia - turhan vaatimaton ei tarvitse olla,

joskus rinnalasi tunnen olevani täysi nolla.

Pieni sä oot ja kovin hento mutta voimaa näyttää riittävän ja sisua,

vaikka varmaan joskus vaikkeakin elämän on lento.

Helmi puheenjohtajana on kelpo meillä johdatteltee meitä toisia näillä Marttojen teillä

papereita lukee, kauniisti sanansa meille pukee

Osallistua enemmän meidänkö pitäisi? Helmi se sentään töitä

Marttojen kilpailuihin kyhäns Mansikkamaalla hän

jaksaa innokkaasti toimia marjoja makoisia pomia

Lapsenlapset rakkaat ovat hänelle niinkuin myöskin meille molemmille mummoille ja mammoille, ja papoille.

Irma ahkera on ja kovin työteliäs kylällä haastavat myöskin avuljas.

Karjan hoitaa, perheen sekä paljon muuta hoivaa siinä tarvitsee hän kyllä voimaa

Herkkä, hellä, sydämellinen - ihminen

kuitenkin aivan tavallinen Helppo on mennä hänen luo valoisan hetken toiselle suo

Puhetta riittää, lalukin raikaa - hänessä on sitä jotakin maaseudun kiehtovaa taikaa.

Saara-Sirkka vai Sirkka-Saara talossa asuu, kun Museotieltä Pyötsaaren kääntyvi haara

joukkoomme olemme häntä tässä kaivanneet pari kertaa nääs ystävällisyydelleen ja kiltteydelleen ei tahdo löytyä vertaa

Sanot joskus: en muista, no, muistihan meillä kaikilla pettää alkaa mutta yritetään sisukkaasti nostaa jalkaa

toinen toistamme auttaa ja tukea lämpimiksi sanamme pukee.

Nuorekas viisikymppinen on tumma Tuula tuo jolle vuodet ikääntymisen merkkejä eivät vielä suo

on neks' Navetassa päivittäin viettää osan aikaa liekö siinäkin tuota

nuorekkuuden taikaa Koska joku täällä sanoi, ometta on oikein hyvä, terveyden ja ihonrusketuksen lähde syvä.

Aikaa hänellä myös riittää harrasteille sekä perheelle - siitä kertoo kaunis siisti koti, käsityöt

pitäneekö joskus ottaa lisä-ajaksi kesäyöt.

Syksyllä, jos ei kesällä, kun taas tavataan niin sitten sydämellisesti vaikka halataan.

Maija Kotiaho

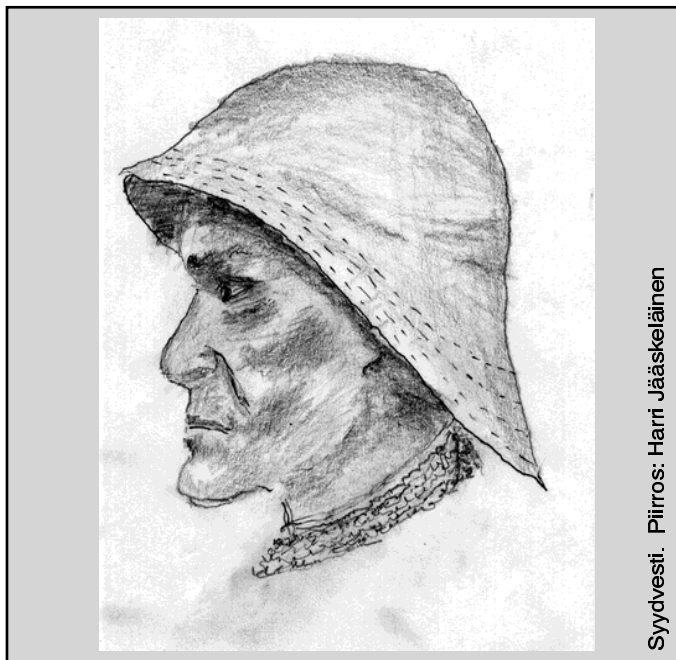
Mervi Värri:

SADEAKKITEHDAS

Mäntlahdessa toimi 1920-luvulta 1950-luvun puoliväliin sadetakkitehdas, joka työllisti etenkin kylän naisia. Lähes joka talossa ommeltiin ennen sotia ja vielä sodan aikana sadeasuja, syydvestejä, housuja, eri pituisia sadetakkeja ja lahkeita kalastajille. Materiaalipulan vuoksi tehdas jouduttiin sodan aikana sulkemaan, mutta sodan lo-

puttua tehdas jatkoi toimintaansa pienimuotoisena vielä jonkin aikaa.

Tehtaan perusti **Evert Raussi** Vanhankyläntien varrella olevaan vanhaan taloon, jossa oli pidetty mm. kanoja. Tehtaan siirryttyä **Armas Raussin** omistukseen ja **Yrjö Forsbergin** tultua osakkaaksi 30-luvulla tehdasta laajennettiin. Sinne tehtiin mm. uusi kuivaamo.

Syydvesti. Piirros: Harri Jääskeläinen

TYÖTÄ SADEAKKITEHTAALTA

Malmin sisarukset **Aili** ja **Vieno** hankkivat aikoinaan elantoa sadetakkitehtaalta ompelemalla sadeasuja kotonaan. Vieno kävi joskus myös tehtaalla töissä. He kertoivat omia kokemuksiaan sadetakkien ompelusta.

Josefiina ja **Vihtori Malmilla** Pyötsaaresta oli seitsemän lasta ja yksi vielä syntymättä, kun Vihtori kuoli tapaturmassa kaljaasin moottoria käynnistäessään v.1927. Vanhin lapsista Aino oli silloin 17 vuotias, Aili oli isän kuollessa 14 ja Vieno 6 vuotta. Nuorin lapsi syntyi vasta jouluna vuonna 1927.

Yrjösen talon pihalle rakennettu sadetakkitehdas tarjosi työtä kylän naisille. Tultuaan riittävän vanhaksi Vienokin sai työtä sadetakkitehtaalta. Aluksi hän ompeli sadetakkeja vanhalla koneella kotonaan ja työ sujuikin hyvin kunnes kankaita alettiin öljytä ennen ompelemista. Vanhalla koneella ei pystynyt ompelemaan näitä valmiiksi öljytyjä kankaita. Ailin palattua kotikyläänsä Lahdesta, jossa hän oli työskennellyt ompelijana **Helmi Virtasen** vaatetehtaassa, ostivat he yhdessä Vienon kanssa uudet Husgvarna-merkkiset ompelukoneet velaksi.

Tytöt tekivät pitkiä työpäiviä ommellen aamusta iltaan ja saivatkin pian ompelukoneensa maksetuksi. Aili oli ahkera ompelija, hän teki jopa 10 housua päivässä. Vieno oli välillä tehtaassa työssä ja välillä hän ompeli kotona. Palkka maksettiin sen mukaan kuinka monta sadetakkia ja housua ompeli. Jos ei ollut ommeltavaa ei palkkaakaan tullut.

Valmiit sadevatteet tytöt kuljettivat kävellen Pyötsaaresta **Raussin** kauppaan, jonne oli matkaa useita kilometrejä. Matka oli raskas, sillä öljytyt sadeasut olivat painavia. Kaupassa heille maksettiin palkka ja ansaitsemillaan rahoilla tytöt yleensä ostivat tarvitsemansa tavarat samasta kaupasta.

Mervi Värri

Risto Muurman:

YÖLLISIÄ KULKIJOITA
SADEAKKITEHTAALLA

Sadetakkitehdas elokuun pimeässä seisoo isona mustana laatikkona rantajoen töyräällä. Pitkät horsmat ja nokkoset viistävät seinä paitsi Kallion Mooseksen puolelta, jossa talo seisoo korkeiden betonipaalujen varassa ikäänkuin juhlavana tempelinä. Perunapeltoa ja heinäniittyä on talon ympärillä; kuitenkin vain Sipilän ulkorakennuksen takana kylätien reunassa on pieni pala matojen metsästäjien lyhyttä ihanneturmea. Joen puoleisella talokulmalla omenapuu tarjoaa kitkeriä hedelmiään houkuttavasti yövierailleen.

Tänä sateisen päivän iltayönä haaleat valokeilat viistävät sadetakkitehtaan seinä ja varovaiset askeleet tallaavat mäkeä. On siellä elokuun iltayönä kyykkimässä nuorta ja vanhaa urosta, kotikalastajaa kaikenlaista. Äkkiä yksi valo perunapenkien välissä pysähtyy, paikoilleen jäähmettyy. Äijän selkä hiljaa alas taittuu ja oikea käsi etusormineen hiljaa perunanvarren juurta kohden laskeutuu. Öljytuikun valossa kastemato pilkistelee, puoliksi jo pinnalla kiiltelee. Kuin kobran isku sormipari madon päälle iskeytyy ja ensimmäinen mato laatikkoon viskautuu. Sama toistuu siellä täällä, joskus vain kuuluu kunnan kirus: perskele kun karkas, perskeles kun katkes. Ovat silmät matolaatikon kotitekaisen öljytuikun valossa tihrustamisesta jo sangen väsyneet, selkääkin on ahkeraan oikaistava. Paljonko on, onko jo kahteen siimaan riittävästi, kysellään.

On Ristollakin laatikossaan kaksi matoa, toinen vaan on katkennut. Poika väsyksissään tehtaan rappusille istahtaa ja sadepäivän muita töitä muistelee:

Päivällä äiti-Elnan kanssa Tolsan kulmalta Vanhankylään käännyttiin ja suurta kassia tänne Raussin sadetakkitehtaalle rahattiin. Tuosta Sipilän Mooseksen läävän takaa tähän töyräälle nousiin. Oli kassissa ommeltuja sadetakkeja ja -housuja, oli syydvestejäkin. Niitä Elna oli palauttamassa ommeltuina sadetakkitehtaalle ja samalla uutta työtä Singerin koneelleen noutamassa. Tuosta puurakenteisen tehtaan ovi avattiin ja rappuja yläkertaan nousiin. Siellä Muurmanin Tyyne ja Yrjösen Ida kankaita ommeltaviksi leikkasivat ja kylän akoille ompeluun antoivat. Oli koko talossa huumaava öljyn tuoksu myös vintillä, kun alakerran öljytyt takit kuivuuksaan hajua antoivat.

- On Raussin Arkin bisnestä tämäkin työ, kylälle elämisen väljyyttä antava käsityö.

"Tules poika, lähetään. Kai me pari siimaa näilläkin lie-roilla lahelle ankeriaan pyyntiin saadaan". - Poika nousee ja lähtee, keltaisen syydvestin syvempään päässään painaa ja ruskean takin nepparit kiinnittää. Mutta jotain outoa on Riston sadetakissa: on siinä pinta muovija takki muutenkin ylen taipuisa. Ei Risto vielä silloin muovisen takkinsa merkitystä tajua ja eikä uuden tuotannon tappavaa vaikutusta koko Raussin sadetakkitehtaan olemassaololle oivalla.

Mervi Värri:

BRAKILAN ILMAVALVONTATORNI

Suomen naisilla oli tärkeä tehtävä maamme puolustuksessa vuosien 1939-44 sodissa. Vuonna 1914 perustussa naisten vapaaehtoisessa Lotta Svärd maanpuolustusjärjestössä toimi 30 000-40 000 naista erilaisissa maanpuolustustehtävissä sekä sotatoimialueella että kotirintamalla.

Rakinvuorelle, Brakilan kartanon maille oli v. 1935 rakennettu ilmavalvontatorni, josta valvottiin Venäjältä päin tulevien lentokoneiden liikkeitä sotien aikana. Lokakuussa 1939 ilmavalvontatehtäviin komennetut

Vehkalahden Lotta-Svärd-järjestön lotat hoitivat Rakinvuoren ilmavalvontatehtävät sekä talvi- että jatkosodan aikana.

Olosuhteet katottomassa, pelkistä laudoista rakennetussa Brakilan ilmavalvontatornissa S 53 A 9 olivat vaikeat etenkin kylmänä sotatalvena v. 1940. Kylmimpinä öinä lämpötila laski jopa -44 asteeseen.

Enää ei ilmavalvontatorni ole pystyssä, mutta sen paikalle on Haminan-Vehkalahden sotaveteraanien ja ilmavalvonnassa mukana olleiden lottien toimesta pystytetty muistomerkki.

Anni Cleve kertoo:

ILMAVALVONTATORNISSA S 53 A 9

Oli hyvin pimeää. Olimme keskiyön vuorossa, kun alhaalta rappusista kuului raskaat askeleet. Asetuimme toverini kanssa seisomaan sisääntuloluukun päälle. Tulija oli hyvin vahva, pitkän aikaa hän yritti nostaa luukku auki. Hän ei puhunut mitään emme mekään.

Luukku kesti nostamisen ja meidän painomme. Tilanne oli kauhea ja mitä sitten olisi tapahtunut, jos hän olisi päässyt torniin sisälle. Myöhemmin hän lähti pois puhumatta mitään.

Seuraavana päivänä soitin veljelleni Vilniemen kartanoon ja pyysin häntä tuomaan lankusta tehdyn linkun torniimme. Linkku oli aina, kun tulimme ylös torniin, pantava paikalleen luukun päälle.

Tornimme oli metsän keskellä kalliolla ja tunsimme varsinkin yövuoroissa itsemme kovin yksinäiseksi, mutta meillä oli enkelin varjelus. Sen tunsimme myös silloin kun totesimme venäläisten yli lentäessään ampuneen torniamme konekiväärillä. Männyistä karisi oksia, mutta meillä oli ihmeellinen korkeimman suojelu.

Tornissamme oleva kenttäpuhelin oli varsin vanha ja huono. Kun se taas kerran ei oikein toiminut ja ilmassa oli vilkasta, lähdimme ajamaan Mäntlahteen ilmoittaaksemme sieltä Haminaan tilanteesta. Yksi meistä oli käynyt puhelinkurssin, niinpä hän jäi korjaamaan puhelinta ja me kaksi lähdimme pyörillä Mäntlahteen. Ajoimme kesäyön hämärässä.

Olimme menossa loivaa alamäkeä, kun metsästä äkkiä tuli suomalaisessa asepuvussa oleva mies ja juoksi poikki tien edestämme. Hän oli ilmeisesti desantti, niitäkin silloin oli paljon.

Pääsimme kuitenkin Mäntlahteen Raussin kaupalle puhelimen ääreen, saimme yhteyden Ivakkiin ja niin Haminaan tuli hälytys. Pyöräilimme rauhassa takaisin ja oma puhelinasiantuntijamme oli saanut puhelimen tornissa kuntoon ja niin oli palvelu taas mahdollista.

Kerran venäläisten lentokoneet pommittivat Kirkkojärven rannalla olevia jäätelejä. Pampyölin ja Sivatin maanviljelijät olivat nostaneet jäitä valmiiksi maidon jäädytystä varten. Pystyssä olevat jäätelit olivat hämänneet pommittajia niin, että he olivat luulleet tasaista järveä lentokentäksi ja pudottaneet pommit Kirkkojärveen. Samana iltana venäläisten radioasema Tiltu kertoi, että Etelä-Suomen suurin lentokenttä oli tuhottu.

Sarja 161/210

KÄSKY

Nimi Lotta Cleve Anni

Osoite: Vilniemi Kartano

Teidän on heti tähän käskyä saatuaan lähettävä suoritta tietä. Brakilan iv. akmalle

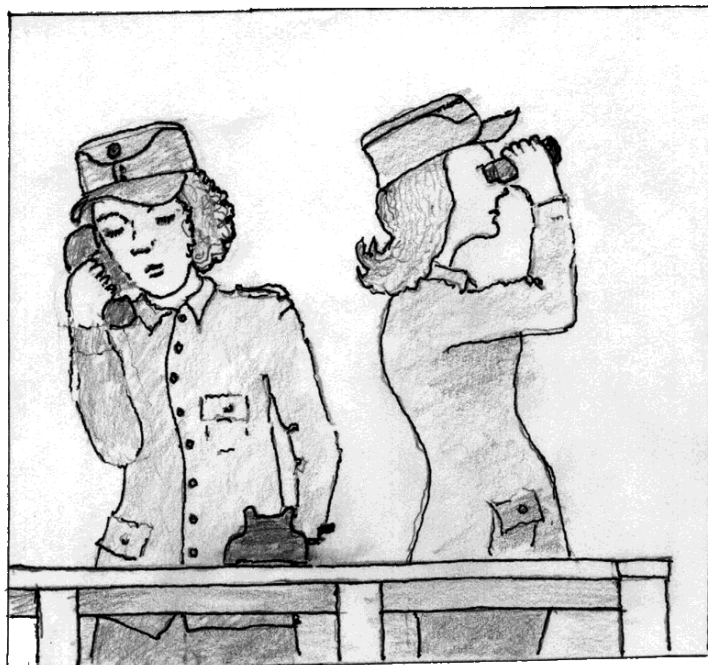
jossa ilmoittauduttava iv. akmapäällikölle

Tehtävänne on toimia iv. lottana

Varustus: Sk. puku, lottapuku, kiviäriaseitus, pistooli, polkupyörä tai sukset.

Leima. Aluepäällikkö.

Anni Cleven palvelukseenastumismääräys lokakuussa vuonna 1939

Piirros: Harri Jääskeläinen

18.5.1941 BRAKILAN ILMAVALVONTATORNIIN MÄÄRÄTYT:

Kaisa Sipari
Aino Hovi
Anna Lappalainen
Annikki Kolsi
Kyllikki Raussi
Mirjam Pulkinen

Sylvi Töytäri
Lilli Lulu
Aune Läätö
Katri Forsell
Anni Cleve
Sirikka Yrjönen

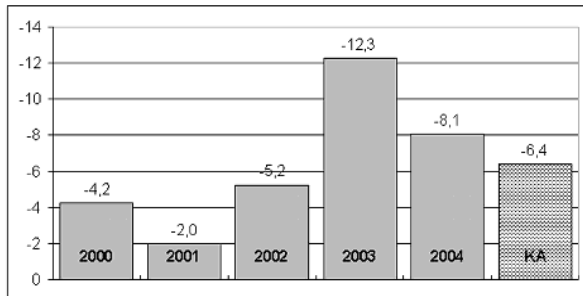
-44 C SOTATALVENA RAKILASSA, ENTÄ MYÖHEMMIN?

Säähavaintojen muistiin kirjaaminen on mukavaa ja mielenkiintoista puuhailua. Toiset kirjaavat lämpötilan lisäksi pilvisyyden, ilmankosteuden, sademäärän ja tuulen voimakkuudenkin. Vaivatonta on kuitenkin ylläpitää rekisteriä lämpötilasta. Kun päivittäisiä havaintoja alkaa kertyä useamman vuoden ajalta voi niiden pohjalta päätellä vaikka mitä.

Ohessa esittelemme vanhakyläläisen Timo Karjakin lämpötilarekisteriä 2000-luvun tammikuulta. Lämpötilat on mitattu kello 6-7 aamulla kodin ulkomittarista.

Ylempana kaaviossa on esitetty tammikuitten keskilämpötilat (viimeisessä pylväessä noiden viiden vuoden keskilämpötila tammikuussa). Alempana koko taulukko päivittäisine lämpötiloineen.

Havannoitsijoita on kylillämme enemmänkin ja toimituksella on ajatuksena koota niistä laajempi yhtenäinen esitys kaavioineen ja tauluineen pitkällä tähtäimellä.

	2000	2001	2002	2003	2004	KA
1	-10	0	-17	-34	-10	-14,2
2	-5	0	-19	-28	-14	-13,2
3	-4	-1	-24	-26	-15	-14
4	0	-3	0	-26	-9	-7,6
5	2	0	2	-25	-4	-5
6	-1	1	1	-21	-6	-5,2
7	0	-1	-11	-32	-7	-10,2
8	4	0	-3	-20	-6	-5
9	3	1	-1	-2	-5	-0,8
10	2	1	-3	-27	-18	-9
11	1	-3	0	-32	-11	-9
12	3	-5	-1	-2	-6	-2,2
13	3	-7	1	-1	0	-0,8
14	1	1	2	-26	-4	-5,2
15	-3	0	2	-10	-3	-2,8
16	0	1	1	1	-6	-0,6
17	1	-5	0	-4	-8	-3,2
18	-3	-3	0	-2	-5	-2,6
19	-10	0	0,5	-1	-5	-3,1
20	-10	-1	1	-9	-8,5	-5,5
21	-13	-10	-5	0	-21	-9,8
22	-11,5	-8	-4	0	-14	-7,5
23	-12	-6	2	-1	-23	-8
24	-16	-5,5	-15	-5	-4	-9,1
25	-20	-3	1	0	-1	-4,6
26	-8	0	-10	2	-7	-4,6
27	-2	0	-22	1	-5	-5,6
28	-3	0	-13	-12	-7	-7
29	-15	1	-6	-9	-5	-6,8
30	0	-1	-10	-14	-6	-6,2
31	-5	-6	-12	-16	-7	-9,2

UUSIA TUULIA

Rannanpojat Raikaa... lehti ilmestyy viimeistä kertaa vanhassa muodossaan tässä numerossa. Jatkossa nimi vaihtuisi ja julkaisija, mutta toimitus pysyisi ennallaan. Muitakin mullistuksia kylän yhdistysrakenteeseen saattaa tulla, mutta minulle on tietysti tärkeintä että lehtemme säilyy elinvoimaisena. Lehtä on helpompi toimittaa kun se on toimituksen ulkopuolisista tahoista riippumaton ja kokonaan toimituksen vastuulla. Lukijat ovat olleet tyytyväisiä toimituksen työhön ja siksi uskomme, että lehti löytää lukijansa myös itsenäisenä.

Päätoimittajan titteli on aina ollut vähän kuuma peruna toimitukselle kun sitä ei kumpikaan ole halunnut niskoillensa ottaa ja siksi sen ilmoittaminen on ollut aika summittaista vuosien mennen, yhteistyössä Mervin kanssa lehtä olemme tehneet alusta loppuun. Nyt vuodenvaihteessa on laki kuitenkin muuttunut ja vastaava toimittaja lienee pakko ilmoittaa tällöin pienessä kylälehdessäkin.

Päädyimme Mervin kanssa minuun. Helge Seppälä olisi halunnut ehdottomasti vastaavaksi Joopen (vaikei hän olekaan toimitukselliseen työhön osallistunut), mutta soitettuani Joopelle kävi ilmi ettei hän halua... Nojoo. Nyt sekin asia on sitten ratkaistu ja hyvä näin, sillä lehtihän joka tapauksessa irtautuu Rannanpojista ainakin noin teknisesti ja tästäkin numerosta näkee millaisena se sitten suurinpiirtein jatkossakin tulee ilmestymään.

Mikä on tuleva muoto ratkeaa ajanmittaan, nimeksi olemme ajatelleet **Rannantaikaa...** mutta ehdotuksia otetaan vastaan. Nimen viereen voisi laittaa logon ehkä. Julkaisijaksi sitten jokin esim. lehteen sitoutunut yhdistysmuoto, kuten lehden kannatusyhdistys, mutta olennaista uudessa muodossa on ettei se ole minkään mahdollisesti epävakaa tulevan yhdistyksen lehti, vaan yksinkertaisesti itsenäinen ja riippumaton kyläkulttuurilehti, jolloin toimitukselle on turvattu työrauha. Tämän viimeisen toimittamamme (yllättäen "urheiluseuran") lehden tekeminen on ollut erityisen raskasta, mutta uskomme ja toivomme, että lopputulos on lukijoitten mieleen.

Kun lehden työrauha on turvattu, jatkaa se ilmestymistään entiseen tapaan (toukokuun numero seuraavana) noin 4-16 sivuisina lehtinä neljästi vuodessa ja toivottavasti edelleen laajenevalla kirjoittajapohjalla. Kyläkirjan tekeminen nivoutuu luontevasti lehden yhteyteen ja siihen kuin lehteenkin tarvitaan varmasti myös avustajia (joita lehdellä jo onkin) sekä joskus sitten useampia sitoutuneita toimittajia. Lehti paisuu, mutta minkäs voi kun kylillä jo pelkästään kulttuurihistoriallista aineistoa riittää julkaistavaksi kymmeniksi vuosiksi, ja koko ajan uutta syntyy vuosien vieressä.

Ilkka Ahmavaara

MARTTOJEN RUOANLAITTOVINKKEJÄ

Sanelma Joensuu muistaa Anni Tolsalta saamansa riisipuuro-ohjeen:

- keitä riisipuuro melkein kypsäksi
 - laita lähes kypsä puuro uniin ja paista kunnes se vähän ruskistuu pinnasta.
- Kun keitetyn paistaa, se makealta maistaa.

Toisenkin vinkin Sanelma meille kertoi. Tämän hän oli kuullut marttaneuvoja Oikariselta. Kaalia ei saa keittää liian kypsäksi, koska liian kypsä kaali on vaikeasti sulavaa ja aiheuttaa vatsavaivoja.

HOLLANTILAINEN ARVOITUS:**Lamppu**

Lamppu ja kolme katkaisijaa ovat eri huoneissa ja huoneiden välinen ovi on suljettu. Millä tavalla selvität, mistä katkaisijasta valo syttyy? Saat mennä vain kerran katsomaan huoneeseen.

Vinkki: lamppu lämpenee ollessaan päällä.

Sanna Poelman

**EINSTEININ
ARVOITUKSEN
RATKAISU:**
Kalat

KÄSITYÖN TAITAJIA

Talvella peräänkuulutimme yrittäjiä ja osajia, jotta voisimme laatia listan, mistä näkee minkälaisia osajia kylillä asuu ja mistä heidän palvelujaan voi kysyä. Vastauksia saimme kaksi.

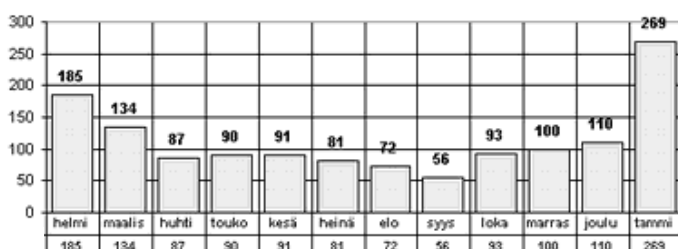
Kylillä liikkuu juttuja, että tällä asuu monenlaisia taitajia. Olette ehkä huomanneet joidenkin talojen ovissa upeita jouluseppeleitä? Ne ovat **Kollomin Maien** käsialaa.

Lommin Paula tekee aivan ihania ristipistöitä. Poikkesin eräänä päivänä hänen luokseen katsomaan, minkälaisia jouluaiheisia kuvia hän on kirjailut. Seinillä olikin toinen toistaan kauniimpia ristipistotauluja, lisäksi hän oli tehnyt kortteja, joihin oli kirjailtu kuva ristipistoin. Pääsiäisaiheisia pieniä tauluja ja kortteja hänellä oli myös valmiina.

Tilailin jo ensijouluksi tauluja. Käsintehty taulut ovat arvokkaita ja ainutlaatuisia. Kaikki eivät kuitenkaan osaa tai heillä ei ole aikaa ja kärsivällisyyttä ommella tauluja ristipistoin. On ihanaa, kun joku niitä valmistaa ja raaskii luopua niistä. Lommin Paulaan saa yhteyden soittamalla numeroon 345 9911.

Toimituksemme kerää edelleen listaa erilaisista osajista, jotka ovat valmiita korvausta vastaan jakamaan osaamistaan muille.

Mervi Värri

TÄSSÄ TÄMÄNKERTAINEN
NAISTEN NUMERO...

NÄHDÄÄN TAAS
KEVÄÄLLÄ
"UUEHS KUUES"!

TOIVOLASSA TAPAHTUU...

- **VOIMISTELU JA URHEILUSEURA**
MRP:N VUOSIKOKOUS
Maaliskuun loppuilla, seuraa ilmoituksia
- **JUMPPA**
 - Jaanan jumppa keskiviikkoisin 19:15 - 20:15
 - Kansalaisopiston jumppa torstaisin 19:30 - 20:15
- **KINKERIT**
Huhtikuussa, seuraa ilmoituksia
- **TAPAHTUI KESÄLLÄ -03**
VALOKUVANÄYTTELY
Ehjiltä osiltaan edelleen nähtävissä ovien ollessa auki

ERÄMIESTEN VUOSIKOKOUS

Mäntlahden Erämiehet pitivät vuosikokouksensa 29.1. **Ilpo Tiilikka** valittiin seuran uudeksi puheenjohtajaksi yhdistystä 10 vuotta kunnioitettavasti johtaneen **Matti Muurmanin** tilalle.

Muu johtokunta säilyi entisenä: varapj. **Timo Karjakin**, sihteeri **Heimo Hietala** ja jäsenet **Olli Joensuu**, **Vilho Raussi** ja **Matti Korpela**. Uudeksi jäseneksi hyväksyttiin **Kyösti Mäkelä**.

Suurpetoyhdistysmiehenä jatkaa **Jouko Sahala**, majestarinä **Vilho Raussi**, nuorisovastaavaksi valittiin **Simo Sahala**. Muutoin käsiteltiin vuosikokoukseen liittyviä asioita.

SUURPETOHAVAINNOISTA PYYDETÄÄN ILMOITTAMAAN RIPEÄSTI JOKO JOUKO SAHALALLE, ILPO TIILIKALLE TAI HEIMO HIETALALLE.

NETTISIVUT MUUTTUVAT

Kylien alueelle puuhataan yhteistä domainia johon kaikki yritykset ja yhteisöt voivat laittaa omat kotisivustonsa. Myös Rannanpoikien sivut luotaneen sinne uudestaan ja tällöin nettiosoite muuttuu. Asiasta tiedotetaan lehdessä ja vanhoilla nettisivuilla.

Rannanpoikien sivuilla alkoi käyntikerrat lisääntyä tammikuussa jo kyläkyselyn vuoksi, mutta tahti vain kiihtyi Mäntlahden saatua maakunnan päälehdessä julkisuutta Leader+ hankeridoistaan.

Sivut eivät enää ole Rannanpoikien vaan ne ovat palautuneet osaksi yksityistä sivustoa, jota ne aina ovat olleetkin. Olennainen sisältö tai osoite ei kuitenkaan ole vielä muuttunut.

Ilkka Ahmavaara